

ZASADY KORZYSTANIA ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

1. Ogólna charakterystyka środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, za szczególnym uwzględnieniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

W Polsce funkcjonowały trzy fundusze przedakcesyjne: Phare, ISPA i SAPARD. Fundusze strukturalne są instrumentami Polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. Istnieją cztery Fundusze Strukturalne:

- Europejski Fundusz Społeczny,
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa.

Oprócz powyższych funduszy strukturalnych Polska może wykorzystać środki Funduszu Spójności. Jest on instrumentem polityki strukturalnej, lecz nie zalicza się do funduszy strukturalnych. Został powołany w celu zmniejszenia różnic w poziomie rozwoju gospodarczego oraz dysproporcji w warunkach życia ludzi w krajach oraz regionach UE. Środki pochodzące z funduszy strukturalnych służą finansowaniu programów operacyjnych. Ze względu na zakres działania i sposób finansowania programy operacyjne dzielą się na:

- sektorowe - obejmują swoim zasięgiem cały kraj i finansują działania w jednym obszarze tematycznym,
- regionalne - obejmują swoim zasięgiem wybrany region i finansują działania związane z jego rozwojem,
- zintegrowane - obecnie jest realizowany Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju regionalnego, który integruje 16 programów regionalnych.

2. Podstawy prawne funkcjonowania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Do podstawowych aktów prawnych dotyczących funkcjonowania środków pochodzących z Unii Europejskiej należą:

- Rozporządzenia wspólnotowe,

- Ustawa o finansach publicznych,
- Narodowy Plan Rozwoju,
- Ustawa o Narodowym Planie Rozwoju.

Przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych są ujęte w Rozporządzeniu Rady Wspólnoty Europejskiej Nr 1260/99 z dnia 21 czerwca 1999 r., które określa: cele i ich geograficzny zasięg priorytetowy, programowanie, wkład i zarządzanie finansami przez fundusze, skuteczność pomocy z funduszy, przepisy końcowe.

Ustawa o finansach publicznych określa: pojęcia środków pochodzących z funduszy strukturalnych, warunki wykorzystania środków, gromadzenie środków publicznych, zasady rozliczania otrzymanych środków z Unii Europejskiej oraz innych środków otrzymanych z zagranicy.

3. Ujmowanie w budżecie środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej oraz funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

Pod pojęciem funduszy pomocowych należy rozumieć środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, nie podlegające zwrotowi oraz środki pochodzące z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej.

Beneficjentami środków pomocowych mogą być jednostki samorządu terytorialnego, one posiadają osobowość prawną. Takiej osobowości nie posiadają jednostki organizacyjne, które dysponują tylko pełnomocnictwem.

Stroną umów, z których wynikają dochody dla jednostki realizującej programy – jest Powiat jako beneficjent główny, a beneficjentem docelowym środków określona jednostka budżetowa.

Środki od instytucji udzielającej pomocy winny być ujęte w budżecie powiatu, a następnie przekazywane są do jednostki za pośrednictwem planu finansowego tej jednostki. Zgodnie z przepisami szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, zarówno dochody jak i wydatki posiadają rozszerzenie klasyfikacji w zakresie pozyskanych środków na realizację zadań finansowanych ze środków strukturalnych oraz innych zagranicznych.

Do paragrafów rodzajowych dochodów i wydatków dodaje się czwartą cyfrę, która wskazuje źródło finansowania wydatku.

Do części wydatków sfinansowanych ze środków pochodzących z funduszy unijnych, pożyczek i kredytów oraz innych źródeł przekazanych na wyodrębniony rachunek winny być dodawane cyfry 1, 3, 5 i 8, i do części sfinansowanej ze środków uzyskanych z budżetu państwa lub ze środków własnych jednostki samorządu terytorialnego należy dodać odpowiednio cyfry 2, 4, 6, 7 i 9.

4. Rodzaje płatności.

Płatności występujące na poziomie Komisja Europejska – państwo członkowskie mogą przybierać formę płatności zaliczkowej, okresowej lub

płatności salda końcowego. Płatności okresowe i salda końcowego odnoszą się do wydatków faktycznie poniesionych, potwierdzonych przez pokwitowane faktury lub dokumenty księgowe o analogicznej wartości dowodowej.

Płatność zaliczkowa przekazywana jest Instytucji Zarządzającej (pośredniczącej) przed otrzymaniem faktur. Przedstawienie faktur konieczne jest dopiero przy przekazaniu środków do beneficjentów końcowych.

Jeżeli płatność zaliczkowa przynosi dochód w postaci odsetek, Instytucja Płatnicza jest zobowiązana alokować kwotę do wartości przyznanej pomocy.

Płatności okresowe dokonywane są przez Komisję w celu dokonania zwrotu kosztów faktycznie poniesionych i poświadczonych przez Instytucję Płatniczą. Suma płatności zaliczkowej i płatności okresowych dokonanych w odniesieniu do danej pomocy nie może przekroczyć 95% wkładu funduszu w odniesieniu do danej pomocy.

Saldo końcowe zostaje wypłacone, jeżeli państwo członkowskie przedłoży komisji potwierdzone oświadczenie o faktycznie poniesionych wydatkach oraz gdy komisja otrzyma i zatwierdzi raport końcowy na temat wdrożenia danego programu.

5. Prefinansowanie.

Realizacja projektów współfinansowanych z funduszy unijnych wymaga przejściowego finansowania ze środków własnych całości lub części projektu. Przyjęta przez Komisję Europejską zasada refundacji wcześniej poniesionych i udokumentowanych wydatków zmusza potencjalnych projektodawców do zapewnienia środków w odpowiedniej wysokości, umożliwiających realizację planowanego projektu. Ustawa o finansach publicznych wprowadza mechanizm prefinansowania wydatków związanych z realizacją projektów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Czasowe finansowanie wydatków funduszy pomocowych do momentu ich refinansowania z dochodów uzyskanych z funduszy pomocowych określone jest jako prefinansowanie, które może być realizowane ze środków własnych, budżetu, kredytu lub pożyczki.

6. Ewidencja funduszy pomocowych.

W zakładowym planie kont właściwym dla budżetu powiatu i jednostki budżetowej Starostwo Powiatowe do ewidencji środków funduszy pomocowych wyodrębnia się następujące konta:

- 137 – Rachunki środków funduszy pomocowych,
- 227 – Rozliczenie dochodów ze środków funduszy pomocowych,
- 228 – Rozliczenie wydatków ze środków funduszy pomocowych,
- 907 – Dochody z funduszy pomocowych,
- 908 – Wydatki z funduszy pomocowych,

- 967 – Fundusze pomocowe,
- 997 – Zaangażowanie środków funduszy pomocowych.

Konta te stanowią zamkniętą logiczną całość, gdzie:

- wpływ środków pomocowych stanowi dochód publiczny,
- wykorzystanie środków pomocowych na finansowanie programu pomocowego stanowi wydatek publiczny,
- między dochodami a wydatkami zachodzi równowaga w okresie trwania projektu, gdyż środki pomocowe mogą być wykorzystane tylko na cele, na które zostały przeznaczone,
- dochody, które nie zostały wydatkowane w danym roku budżetowym, są wydatkowane w następnym roku, a równowaga w budżecie jest zachowana poprzez instytucję środków niewygasających wydatków,
- wykonanie dochodów i wydatków budżetu jest powiązane z ewidencją efektów (koszty, nakłady inwestycyjne) poprzez system kont rozliczeń.